

Innberetning v/ Bente Magnus 21.1.1981

innberetningsdato

Henjum gnr. 17 bnr, 68 fk.nr.

gardsnavn

Leikanger Sogn og Fjordane

kommune

fylke

Noralv Skilbrei 5842 Leikanger

eier/bruker

postnummer/adresse

Adr. Ettergraving av vik.tids. spydspiss 21.-

dato 23.5.

1980

Resymé:

Under opparbeidelse av tomten rundt eneboligen sin på boligfeltet Henja-Røysa ovenfor gamle-tunet på Henjum, hadde Noralv Skilbrei funnet en spydspiss og et skiferbryne, Aks. 55 a/b/79 fra yngre jernalder. Bjørn Myhre reiste på befarings høsten 1979 og ble enig med Skilbrei om at det stykket der funnet var gjort skulle ligge til Historisk museum hadde foretatt en etterundersøkelse.

Denne ble utført i mai 1980 under ledelse av undertegnede og med stud.mag.art. Siv Kristof-fersen og Ole Jacob Skagen som assistenter.

Skilbreis hus ligger i den delen av boligfeltet som i sør grenser ned mot friarealet med grav-feltet på Henjum. H.o.h. er 145 m, og utsynet utover fjorden mot sør, øst og vest er eventyr-lig, men det er bratt og tung adkomst fra riks-veien og opp. Mellom gravhaugene og funnstedet hadde det gått en gammel veilinje som så var fjernet, men som fremdeles var synlig nedenfor den vestlige delen av boligfeltet.

Funnstedet for spydspissen og brynet var på vestsiden av Skilbreis hus, der han hadde bygget en forstøtningsmur. I søndre kant av denne stakk det en skalk av fyllitt opp i dagen

Leica 1189:

4.

1. utsikt mot SØ utover fjorden.

31.

2. Utgravnings feltet mot S. I bakgrunnen gravfeltet på Henjum.

Leica 1189:

3.

6.

4. Røyseths hus. Personen markerer hvor stesen ble funnet.

8.

5.

12.

plan I

Feltet mot øst med steinpakningen i midten.

Den var del av en rygg som fortsatte på sørsiden av huset og østover på naboen, Asbjørn Røyseths tomt. I denne ryggen var det en flere meter lang og bred skorte i omtrentlig øst-vest retning og som dels hadde vært gravd ut og dels sprengt ut i forbindelse med anlegget av boligfeltet.

Funnene hadde tydeligvis ligget i denne bergskorten, men ettersom det hadde foregått anleggsarbeid på stedet, var det på forhånd antatt at de lå i sekundært leie da de ble funnet. (På nabotomten, hos Røyseths hadde man funnet en eldre steinalders spissnakked trinnøks i massene som var oppgravd bl.a. fra bergskorten (Aks. 81/80). Se egen innberetning

Med basislinje langs toppen av forstøtningsmuren som gikk omtrent N-S, ble satt opp et målesystem og feltet nivellert for hver 50 cm (plan I). Overflaten her bestod av et tynt jorddekke der enkelte steiner stakk opp. Etter opprensing fikk vi frem en steinpakning av rundkamp. Den var ujevn og sluttet ca. 0,50 cm fra forstøtningsmuren der det bare var hardpakket forvittringsjord. Skilbrei mente likevel at han ikke hadde fjernet stein på den siden av muren.

Steinpakningen dekket et felt på ca. 4 m² og gikk i nord inn under røttene på to bjørketrær. Hvor langt mot nord den strakk seg, er usikkert men akkurat dette trekket gjør det sannsynlig at i hvert fall deler av steinpakningen er naturlig. I øst lå to store steiner på inntil 3/4 m i tverrmål og dannet grense mot steinpakningen, og i sør sluttet den mot kanten av bergskorten (plan II). En del av pakningen var tett og jevn og dannet en tilnærmet runding på ca. 1 m i tv. Mellom steinene her kom det på overflaten frem litt trekull i vestre del. Ved opprensing mellom steinene kom det frem halvparten av et bisset av jern med flate

14. 7.

15.

Steinpakningen med bisset, mot S.

Krysene angir hvor bisset lå, mot N.

Leica 1189:

16.

Det underste steinlaget med trekull,
mot Ø. og mot

18.

Steinlaget under
treerøttene, mot NNØ.

17.

Steinpakningen
på auren, mot S.

19.

ringer og leddet bitt. Resten ble funnet rett ved siden av. Begge delene lå i brun humus mellom steinene i den runde steinpakningen, og humuslaget var av den typen jord med forvitret organisk materiale som en ofte finner i graver. Dette humuslaget fantes hist og her mellom steinene, men ikke over et større, sammenhengende område. Det er derfor sannsynlig at den runde steinpakningen og humuslaget er rester av graven.

Etter at det øverste steinlaget var fjernet, kom vi ned på ett som lå rett på auren.

Trekullmengden i jorden i og omkring den runde pakningen ble stadig sterkere, og i overgangen til steril aur var det flere flekker med ren trekull. Dette trekullholdige nivået fortsatte også innunder trerøttene. Men da det ikke synes å være noen sammenheng mellom trekulllaget og humuslaget der bisselet lå, lot vi være å følge det videre av hensyn til trærne (plan III).

Det ble ikke gjort andre funn i steinpakningen og heller ikke iaktatt trekk som kunne ha betydning for tolkningen av funnene. Steinpakningen hadde ingen klar, utvetydig struktur, og deler av den må ad naturlig vei ha kommet ned i bergskorten. Avstanden mellom de to funnstedene for henholdsvis spydet, brynet og bisselet var mer enn 2 meter. Dette kan angi omtrent gravens lengde. I så fall har spydspissen ligget i vestenden sammen med brynet og bisselet i østenden. Men dette er høyst teoretisk etter som funnomstendighetene var så uklare. Trekullfleckene var helt sterile, og det er mulig at de stammer fra mye tidligere aktiviteter på stedet (jmf. den spissnakkete steinøksen).

32.

Tommeblokken angir tykkelsen på
trekulllaget i den største flekken.

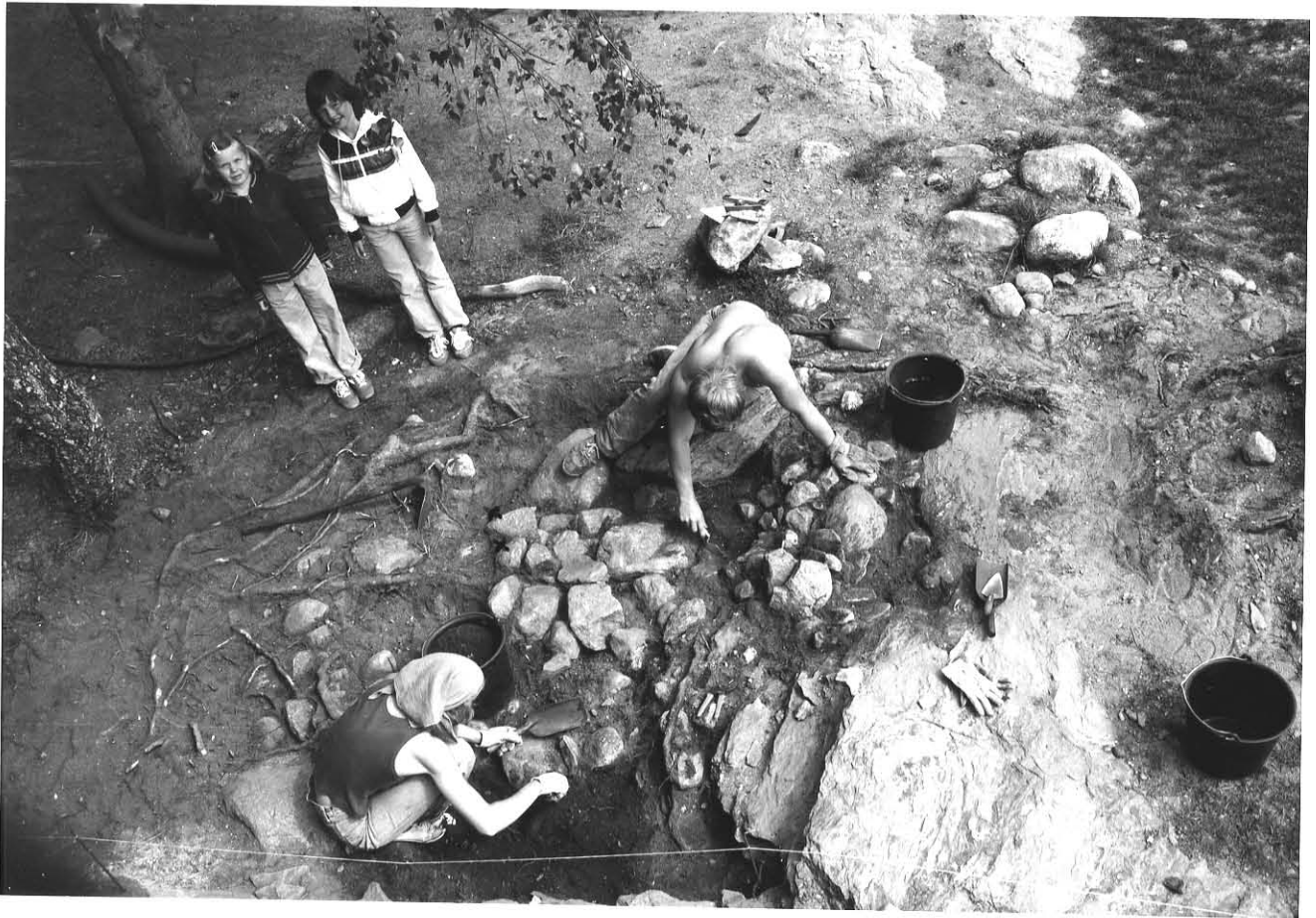

26.

Feltet ferdiggravd. Krysene
angir hvor t.h.v. spydet
og brynet og bisselet lå.

På tross av Skilbreis påstand om det motsatte, er det mest sannsynlig at graven er blitt forstyrret og omrotet ved byggeaktivitetene på stedet. Det er tidligere ikke gjort funn fra yngre jernalder på Henjum.

Bente Magnus

Siv Kristoffersen og Ole Jakob Skagen i arbeid. Kryssene viser Leica 1189:9.
hvor bissetet ble funnet.

Feltet mot Ø fotografert fra Skilbreis veranda.

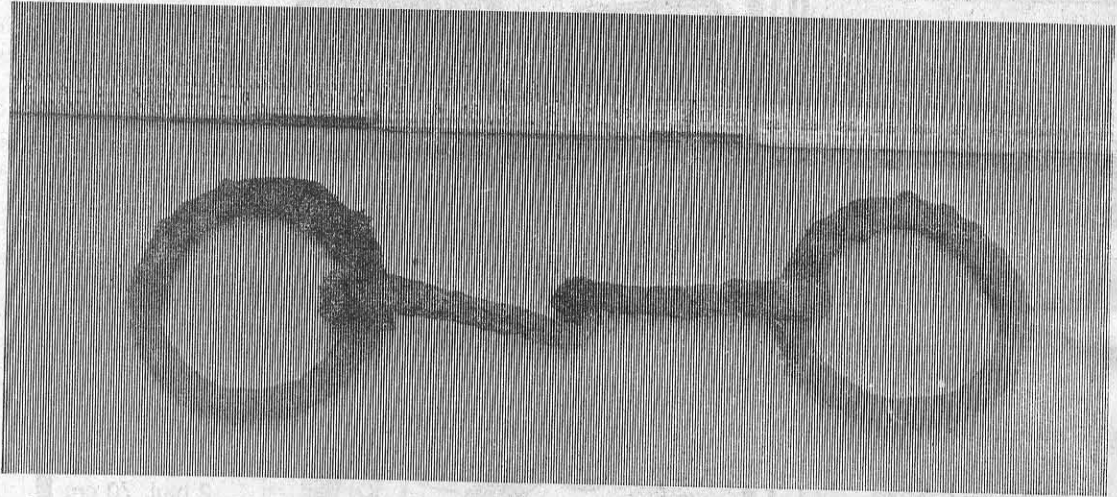
Leica 1189:13.

foto: B. Magnus

S. & Fj.

30/5-1980

Beisl frå vikingetida

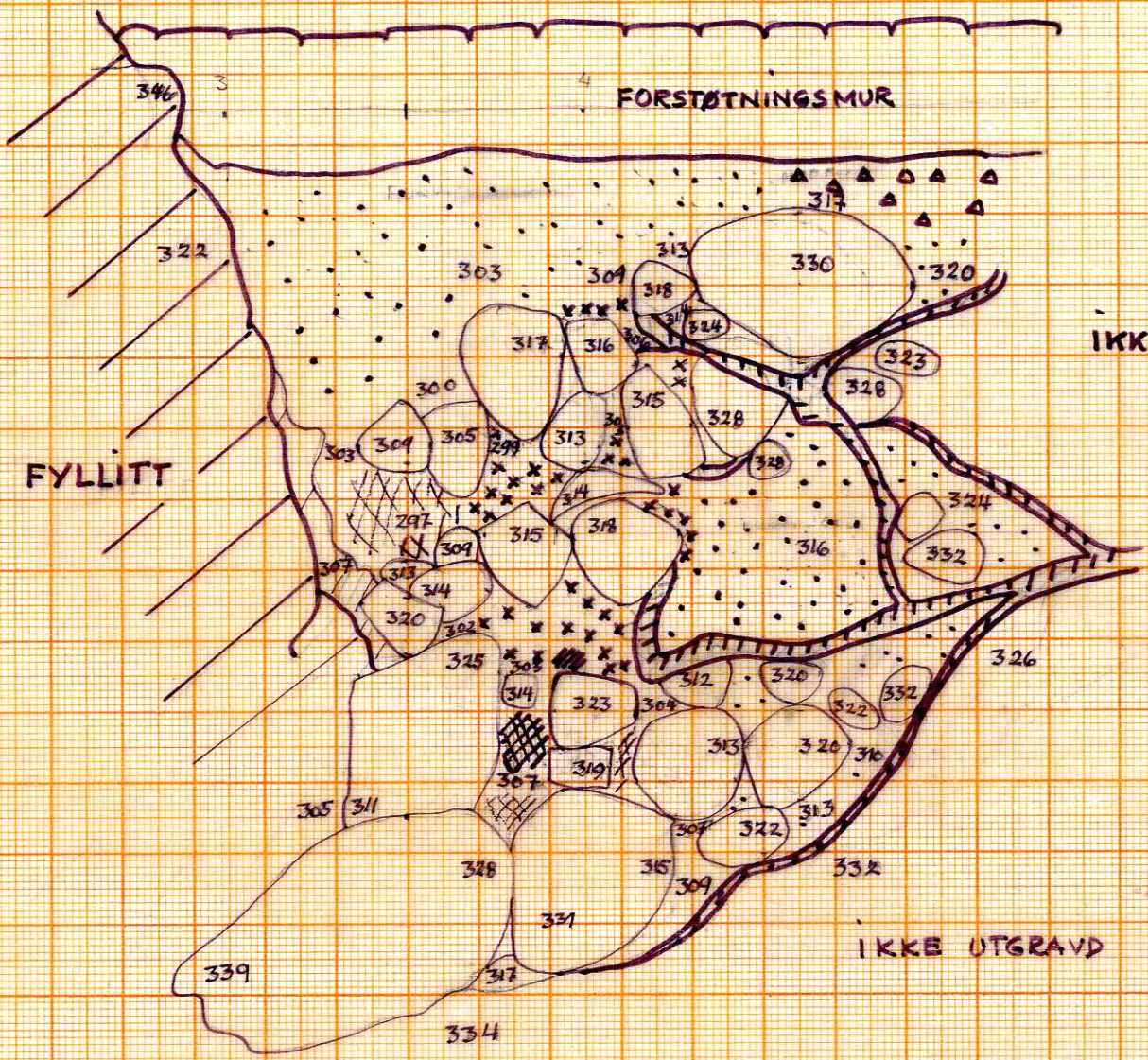

Dette beislet var det einaste som kom fram av utgravingane av vikinggrava på tomta til Noralf Skilbrei på Henja/Røysafeitet. Det vart funne torsdag et-

termiddag og arkeologane heldt fram med utgravingane til fredags ettermiddag. Førstekonservator Bente Magnus hadde vona å finna meir i grava, men det som ein gong låg der, har etter

alt å døma smuldra vekk og vorte til jord.

Beislet som vart funne var i to deler og det vart funne om lag to meter frå kvarandre. Beislet er om lag 25 cm langt.

- ▲ MURFYLL
- FORVITRINGSJORD
- N
- ▨ TREROTTER
- x x TREKULL BLANDET JORD
- ▩ KONS. TREKULL
- ▧ BRUN HUMUS

HENJUM GNR 17, 68, 18, 19
 23/5-80
 PLAN III 1:20

Fix 290
 Renke Kagnus

CA. FUNNSTED FOR SPYDSPISS

MUR

FYLITT

LPS FORVITRINGSJORD

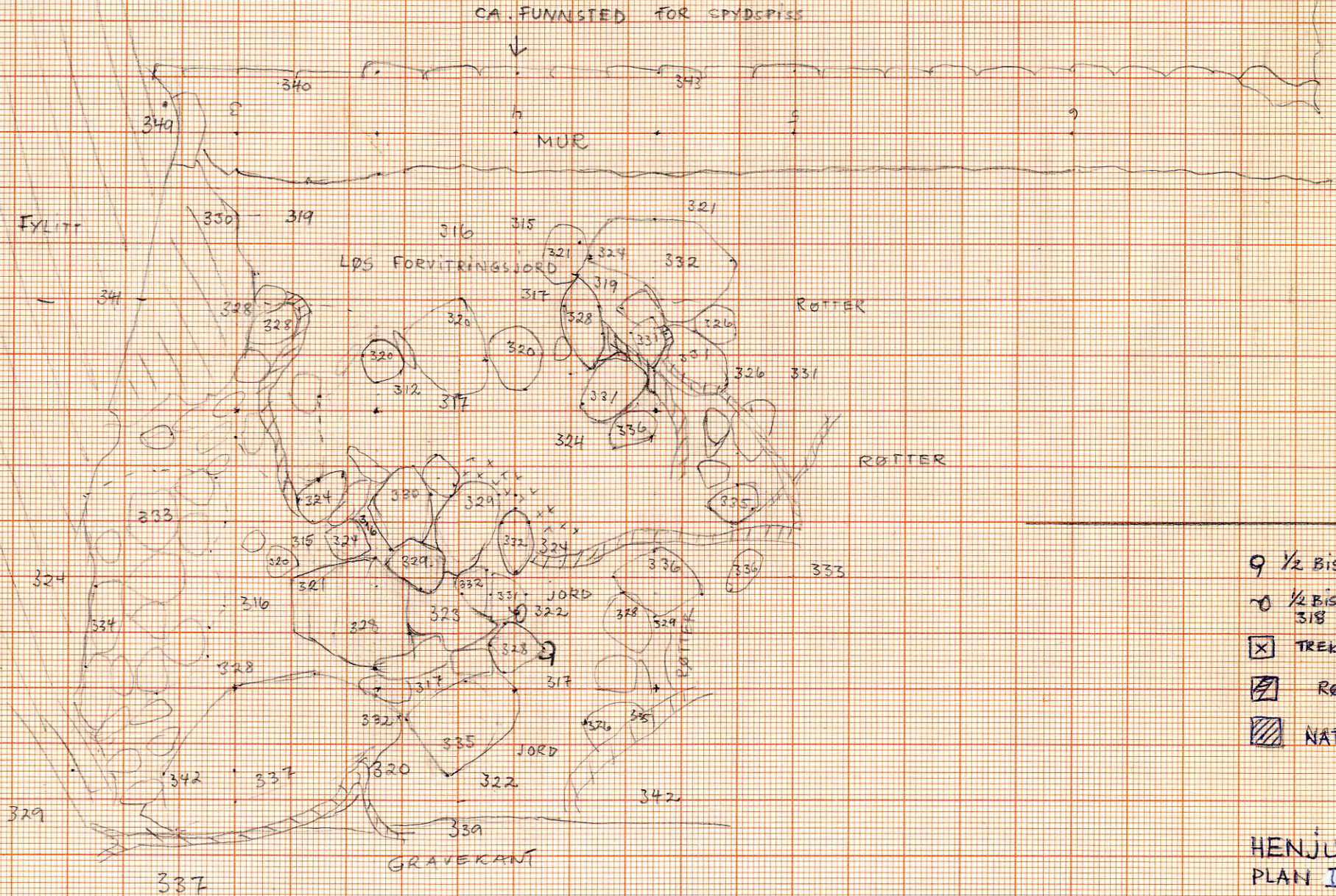
RÖTTER

RÖTTER

JORD

JORD

GRAVEKANT

- 9 1/2 BISSEL NIV 314
- 0 1/2 BISSEL UNDER STEINEN 318
- ☒ TREKULLHOLDIG JORD
- ☑ RÖTTER
- ▨ NAT. BERG FYLITT

HENJUM GNR C BNR 1 feste 1

PLAN II

22/5.1980
 FIX 393
 Bente Magnus

TRAPP

PASSASJE

OMTR. FUNNSTED FOR SPYDSPISS

MUR

FYLITT

LØS OMROTET

MASSE

RØTTER

RØTTER

KANT

→ N

Q 1/2 BISSEL NIV 314

o 1/2 BISSEL

x TREKULLHOLDIG JORD

▨ RØTTER

▨ NAT. BERG FYLITT

HENJUM GNR 17, bnr. 68.
PLAN II

22/5-1980

FIX 393

Bente Magnus

